

TKL: Về Một Người Phụ Nữ Tên Thái Kim Lan

Nguyễn Văn Lục Kể ra tôi là người mê đọc. Phải nói như thế, chỗ nào có chữ nghĩa là xán vô đọc lấy được. Thấy sách vở như bắt được của. Trên tờ G.Đ, tôi đọc kể như hết, nhưng vẫn chưa tránh khỏi cái tật chỉ đọc những tên tuổi nổi cộm, hoặc đã nghe, đã biết. Bà Thái Kim Lan viết cũng đều, nhưng tôi đều không để mắt tới. Chỉ đến lúc tôi đọc bài Phụng Trên trời, Hải Đường dưới đất viết lại những tham gia tranh đấu của sinh viên Phật tử vào năm 1963. Tôi không khỏi ngạc nhiên và thích thú như một khám phá. Thật ra thú thật, lúc đầu tôi đọc TKL cho một nhu cầu viết lách của tôi hơn là vì tác giả. Nhưng đọc xong chương: Vào Đà Nẵng, tôi cảm nghiệm ngay được, khám phá ra được một cái gì đó chưa có tên. Tôi biết là quý lắm. Cảm nghiệm đầu tiên của tôi là qua bà, tôi bắt gặp lại một lô chữ Huế mà tôi hầu như đã quên. Nhưng chữ Huế nhảy máu trước mặt ẩn hiện đằng sau là những khuôn mặt, những giọng nói, những mái tóc Huế, những tà áo Huế là trắng tắp, những ánh mắt Huế. Huế với những kỷ niệm thời trẻ. Huế dễ thương, Huế đẹp *dễ sợ*. Chữ của các cô gái Huế ưa dùng. Không ở Huế, không sống ở Huế lâu, không có cảm nghiệm đó được. Thời tuổi trẻ, chả có vùng nào mà tôi không đặt chân tới: Huế, Đà Lạt, Đà Nẵng, Nha Trang, Phan Thiết, Phan Rang rồi Mỹ Tho, Vĩnh Long, Cần Thơ, xuống miết đến Long Xuyên, Rạch Giá. Ở đâu cũng vui, ăn cũng ngon... Nhưng ăn xong, cắp đít ra đi là quên ráo trọi. Chả có gì níu kéo mình lại. Ra khỏi thành phố, kỷ niệm lọt qua kẽ tay rơi đâu mất. Nói ra thì phũ phàng và trắng trợn. Nhưng sự thực là thế đấy. Ở Huế không thể được, đi là mang theo một cái gì và để lại một cái gì. Không mấy lần từ giã Huế mà không vẫn vương bịn rịn. Tại cảnh vật Huế hay tại người Huế? Người Huế đây phải hiểu là con gái Huế. Con trai Huế thì hình như tiếng xấu nhiều hơn tiếng tốt. Chẳng biết có đúng không? Con gái Huế hình như sinh ra để được yêu chiều, để nhỏ nhẹ, để dễ thương. Cái giọng mặt ngọt chết người. Cái vóc dáng được chăm sóc chi li đến từng sợi tóc, đến từng dáng đứng, dáng đi, dáng ngồi, dáng nghiêng nghiêng. Cái liếc mắt, cái nhòe miệng cười, cái nghiêng nghiêng nón Huế, cái e thẹn trinh nữ, cái chữ *da* nghe một lần thì muốn nghe mãi. Nổi bọ Thái Kim Lan baét ñoïc caùi chaát phui nõ, caùi chaát nõ tính ñeán ñoã khoáng caàn ñeã teân cuõng ñoàn ra ñoàn baø vieát. Caùi chaát ñoũ thaáy ñoïc qua nhöõng mô taũ chi ly, tæ mã nhöõng muõn aên cuõng tuõn mã tuõn muõn mã daãn aên nhaàu khoáng bieát töùi. Naø mãm naøy mãm noĩ, baùnh cuoán, buõn rieâu, caù nuõc kho vôi òt xanh vv... Baø khoáng coù caùi taøi taũ cho ngöõoĩ ñoic thaáy theøm, nhöng qua ñoũ laïi muoán nhaén goũ caùi gì ñoũ. Chaúng haïn ngay tieâu ñeã Phöõng treân tröøi, Haũ Ñöõng döõu ñeã cuõng muoán chuyeån chöu moät caùi gì mã ngöõoĩ traàn mãt thòt nhö toãi chæ mô hoà hieäu. Coù chuët gì ñoũ phaúng phaát loái vieát cuõa Hoøng phuõ Ngöic Tôõng, neĩ vaø thanh thoát, coù goũ gaém, nhaén ne. Buët kyù, hoài kyù mã nhö tuyø buët. Caù chöõng : vaø Ñaø Naüng , vieát veà aên chieám moät phaàn. Noùi veà ngöõoĩ, veà baïn, veà nhöõng tình caùm lo aâu ngöõoĩ naøy, ngöõoĩ noĩ chieám gaàn heát. Ñaáy laø neùt ñeip con gaùi Hueá.. Chuyeån tranh ñeãu chaũ thaáy ñeãu, cuõng laém chæ loàng thoàng. Coù leõ noùi ñeãu * caùi khoáng khí* tranh ñeãu hôn laø veà chính vieác tranh ñeãu ñoũ. Theá thì khoáng laø con gaùi thì coøn laø gì? Tôõng söc vieát chæ coù chöõng ñoũ. Nhöng ñeãu khi ñoic moät baøi daøi : Coång aùn Traàn Nhaàn Toång. Baøi lòu nhö vaãy mã cuõng cheøn voã aên uoáng cho baèng ñoïc. Choaùn choã cuõng nhieàu. Phaũ chi aên nhieàu cho cam, ñoã baùnh cuoán beãn moät quaùn gioù beãn ñoõng qua ñoũ goũ laïi chieàu daøi lòch söũ ñeãu taãn xa tí.. Hoà ra , aên uoáng cuõng vaãn chæ laø caùi côu. Mô taũ caùnh tröøi ñeãu thieân nhieân, mã ngaâu, côn mã muøa haĩ, hôi söõng, mã gioù, naéng chieàu cuõng chæ ñeãu nhaéc nhö ñeãu moät coõi veà, caùnh gioù sieâu nhieân..hay söũ cuõ :* Tôõng böõc, töõng böõc moät, toãi bieát mình ñang daãm chaân leãn nhöõng daáu veát söũ laâm lòch söũ* (Coång aùn Traàn Nhaàn Toång). Moät neùt raát ñeip, raát quyù nhö chaát ngoic trong nhöõng baøi vieát cuõa Thaũ Kim Lan laø chaát ngöõoĩ, tình baïn, söi ñoũ sö trong saùng, tính nhaàn buõn.. Vieát veà tranh ñeãu Phaät giaù mã loøng thanh thaũn, khoáng moät chuët oàn haãn, khoáng moät löøi nguyềa ruõa coù leõ chæ ñoïc coù mình baø. Neãu taát caù moũ ngöõoĩ ñoïc nhö theá thì ñeãu nõuõc naøy ñeãu caàn ñeãu chieám tranh. Tranh ñeãu haéng say trong nhöõng ngaøy cuõa naêm 1963. Ñeãu nhieät huyeát, ñeãu xuõc ñoäng tuoũ treũ coù theã neãu caàn cheát vì Phaät phaùp, cheát cho lyù töõng nhö